

2. Захаров Є. Ю. Завдання, функції, права і принципи діяльності правозахисних організацій // Права людини в Україні. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи : сайт. URL: <http://khrpg.org/index.php?id=1084630553> (дата звернення: 28.03.2019).

3. Про звернення громадян : закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-w21> (дата звернення: 28.03.2019).

4. Бойченко С. И. Правозащитная деятельность прокуратуры Российской Федерации: конституционно-правовое исследование: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Белгород, 2009. 23 с.

5. Карпінська О. Б. Конституційно-правовий статус суб'єктів правозахисної діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Ужгород, 2015. 237 с.

6. Словник української мови : в 11 т. / ред. колегія: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1974. Т. 5: Н–О. 840 с.

7. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрид думка, 2012. 1020 с.

Одержано 29.03.2019

УДК 351.74(44+438+474.2)

Ігор Львович НЕВЗОРОВ,

кандидат юридичних наук,

професор кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3973-950X>

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБМЕЖЕНЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ФРАНЦІЇ, ПОЛЬЩІ ТА ЕСТОНІЇ

Базовими нормативно-правовими актами в системі нормативно-правового забезпечення функціонування поліції Франції є низка спеціальних законів і підзаконних актів. Зокрема, це Декрет «Про персонал оперативних служб Національної поліції Франції» від 24.01.1968 року, Закон «Про права та обов'язки державних службовців» від 13.07.1983 року, Декрет «Про поліцію» в редакції від 18.03.1986 року, Декрет «Про Національну поліцію Франції», Закон «Про посилення безпеки і захисту свободи особи» від 02.02.1981 року, Закон «Про модернізацію Національної поліції Франції» від 07.08.1985 року, Закон «Про особливий статус технічного та учбово-тренувального корпусу Національної поліції» від 23.11.2004 року.

Окрім наведених вище, у Франції діють загальні акти, окремі положення котрих стосуються поліції (приміром, це Декрет «Про заборону паління в громадських місцях» від 29.05.1992 року). Існує також дисциплінарний закон, який визначає підстави та порядок притягнення службовців поліції до дисциплінарної відповідальності.

Закон Французької Республіки № 83-634 «Про права та обов'язки державних службовців» від 13 липня 1983 року в загальних рисах визначає правовий статус всіх публічних службовців. На підставі даного законодавчого акту 11 січня 1984 року був прийнятий Закон Французької Республіки № 84-16 «Про специфічні категорії державних службовців», до яких відносяться й службовці поліції. Норми даного законодавчого акту визначають умови, яким має відповідати особа, що претендує на службу в поліції, уточнюють способи застосування загального статуту до службовців, які складають окремий штат чиновників (поліції), деталізують функції чиновників певного виду служби, закріплюють організацію та схему здійснення кар'єри, визначають порядок розподілу службовців за різними видами положень (відрядження, передача в розпорядження, позаштатна робота). Крім того, норми цих законів обмежують службовців поліції в певних громадянських правах [1, с. 49]. Взагалі у Франції, Німеччині, Польщі участь у страйку поліцейських кваліфікується як грубе порушення дисципліни та може мати наслідком звільнення зі служби (даний аспект у подальшому ще буде предметом відповідного аналізу) [1, с. 147].

Водночас слід зазначити, що з прийняттям у Франції урядового Декрету «Про персонал оперативних служб Національної поліції Франції» № 68-70 від 24.01.1968 надзвичайно поширеною стала практика обмеження поліцейським можливості суміщати службу з будь-якою

іншою, насамперед, приватною оплачуваною діяльністю, за виключенням літературної роботи, заняття мистецтвом, науковими дослідженнями. Також цим Декретом поліцію було виключено з політичної боротьби.

Закон Республіки Польща «Про поліцію» у ст. 17 [2] чітко передбачає перелік підстав застосування зброї поліцейськими, чим самим вводить обмеження стосовно застосування зброї поліцейськими. Цей закон не обмежується встановленням заборон застосування зброї. У подальшому, ми можемо звернути на ст. 63, яка чітко зазначає, що поліцейський не може бути членом політичної партії [2], чим саме введено політичне обмеження. Достатньо цікавим є і обмеження, що передбачене ст. 64 означеного нормативно-правового акту і передбачає, що поліцейський зобов'язаний повідомити свого безпосереднього керівника про планований виїзд за кордон, за межі Європейського Союзу, на більш ніж 3 дні [2]. Стосовно ж участі у страйках, то ч. 2 ст. 67 прямо забороняє поліцейським приймати участь у цих заходах [2].

Статтею 79 цього Закону зазначається: «поліцейський не має права на подання заяви про скорочення часу служби в період, у який він міг би скористатися виховательською відпусткою» [2], що ми можемо визначити як обмеження у соціальній сфері.

Також на законодавчому рівні встановлено обмеження стосовно виконання посадових обов'язків. Зокрема, ст. 135с закону передбачає, що дисциплінарний керівник або дисциплінарний представник підлягають усуненню від участі у дисциплінарному провадженні, якщо: 1) справа стосується його безпосередньо; 2) він є чоловіком (дружиною), родичом або свояком обвинуваченого або потерпілої від нього особи у розумінні положень Кодексу карного провадження; 3) він був свідком діяння; 4) між ним й обвинуваченим або особою, потерпілою від обвинуваченого, мають місце особисті відносини, що можуть викликати сумніви в його безсторонності [2].

Таким чином, на нормативно-правовому рівні у Республіці Польща передбачено: обмеження застосування зброї; політичні обмеження; обмеження виїзду за кордон; заборону участі у страйках; соціальні обмеження; обмеження виконання посадових обов'язків за умови особистих відносин.

У подальшому, розглянемо обмеження діяльності правоохоронних органів у Естонській Республіці. До них можна віднести чітко визначені обмеження у застосуванні фізичної сили та зброї (п. 1. ст. 14_2 Закону «Про поліцію»: «чиновник поліції, для забезпечення виконання або своєчасного виконання обов'язків щодо з'ясування або усунення небезпеки або щодо запобігання правопорушенню, покладених на нього діючими адміністративними актами, має право застосувати фізичну силу або вдаватися до допомоги інших засобів адміністративного примусу, якщо немає іншого неможливості» [178]; п. 2. ст. 14_2 Закону «Про поліцію»: «чиновник поліції має право для виконання службових завдань застосовувати засоби активного захисту, допоміжні засоби для проведення поліцейських операцій, холодну, пневматичну або газову зброю в наступних випадках: 1) при відображенні злочинних посягань; 2) при звільненні заручників; 3) для забезпечення заборони на перебування; 4) при припиненні масових заворушень і групових порушень громадського порядку; 5) з метою звільнення захоплених незаконним шляхом земельних ділянок, будівель, приміщень і транспортних засобів» [178], де чітко визначаються умови і перелічуються підстави застосування спеціальних засобів. Натомість стаття 14_3 встановлює чіткий перелік заборон на застосування засобів активного захисту, а ст. 15 надає вичерпний перелік підстав застосування вогнепальної зброї [178]). Отже, законодавством Естонської Республіки встановлюється обмеження у застосуванні вогнепальної зброї та спеціальних засобів.

Список бібліографічних посилань

1. Передерій О. С. Правовий статус поліції країн континентальної правової сім'ї (загальнотеоретична характеристика на матеріалах Франції, Німеччини, Польщі) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2009. 175 с.

2. Закон Республіки Польща про поліцію від 6 квітня 1990 року // Центр політико-правових реформ : сайт. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/Poland.pdf> (дата звернення: 10.03.2019).

3. О полиции : Закон Эстонской Республики от 20.09.1990 // Республика Эстония : сайт. URL : http://estonia.news-city.info/docs/sistemf/dok_iersui.htm (дата звернення: 10.03.2019).

Одержано 20.03.2019